

Esikvest. tsto 21/28.2.1989

M

PELKOSENNIEMI 21 KALKKIVAARA

Kivikautisen asuinpaikan
koekaivaus v. 1987

K. Katiskoski

JOHDANTO

Pelkosenniemi 21 Kalkkivaaran kivikautinen asuinpaikka löytyi Kokkosnivan voimalaitoshankkeen tulevan allasalueen inventoinnissa v. 1985 (ks. K. Katiskosken inv. kert. v:lta 1985). Tuolloin löytyi rantatörmästä kvartseja, mutta löytöpaikkaa pidettiin kuitenkin epävarmana. Kalkkivaara valittiin kuitenkin yhdeksi allasalueella suoritettavien koekaivausten kohteeksi v. 1987 (muut kohteet Pelkosenniemi 19 Alakangas, Sodankylä 70 Törmänen ja Sodankylä 108 Vikevinniva S). Kalkkivaaran kaivaukset suoritettiin elo-syyskuun vaihteessa. Piirtäjänä toimi HuK Pekka Hahle ja tutkimusavustajana HuK Eeva Raike Turusta. Kaivausapulaisina olivat Heikki Holmström, Outi Isokääntä ja Teija Lindholm. Voimalan rakentaja Kemijoki Oy rahoitti kaivaukset, joiden kokonaiskustannukset olivat n. 68 000 mk.

Helsingissä 17.11.1988

Kaarlo Katiskoski

PELKOSENNIEMI 21 KALKKIVAARA

1000 011433

Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus

Kylä: Alaperä

Tila: RN:o 64:9, lohkottu RN:o 64:16, om. Aune Marjatta ja Rauhno Akilles Tallavaara. 98560 KAIRALA

Peruskartta: 3642 03 KEINOSLÄ, pain. Hki 1968

Koordinaatit: x = 7455 28; y = 503 22; z = 165-168

Kaivausalueelta tulleet löydöt: KM 23751:1-76 (Diar. 8.10.1987)

Aikaisemmat löydöt: Kvartsia KM 22922

Aikaisemmat tutkimukset alueella: K. Katiskoski 1985 (täydennysinventointi)

Sivu 8 on kuvataulu, jossa on kuvat negatiiveista 70776, 70778-780

Diapositiivit n:ot 14510-513

Luettelo kartoista, negatiiveista ja diapositiiveista on kertomuksen lopussa s 4.

KAIVAUSALUEEN SIJAINTI JA TOPOGRAFIA

Kalkkivaaran kivikautinen asuinpaikka sijaitsee linnuntietä n. 20,6 km Pelkosenniemen kirkolta ja Suvannon kylästä n. 10 km WNW, Kitisen pohjoisrannalla, Kalkkivaaran etelärinteellä. Kitisen Akankoski sijaitsee paikalta n. 600 m ylävirtaan (kartta s. 5, k. 1, diaposit. 14510). Asuinpaikka on matalan jokirannan yläpuolella olevalla terassilla jyrkän törmän päällä (runsas kuusi metriä joenpinnan yläpuolelle kartta s. 6). Puusto on pääasiassa mäntyä.

KAIVAUSTYÖ JA TULOKSET

Terassin päälle paalutettiin peruslinja 100 (suunta 51/360°), jonka molemmille puolille kaivettiin neliömetrin suuruisia tai

pienempiä koekuoppia ja kaksi neljän metrin pituista koeojaa suorakulmaisesti peruslinjaan nähden kohti joen rantaa. Lastoilla kaivetun kerroksen paksuus oli 5 cm. Kiintopisteenä käytettiin alueella ollutta isoa maakiveä (kp=168,13 m mpy, koneen lukema 118), jonka korkeus sidottiin valtakunnalliseen kiintopisteeseen n. 460 m WSW (165,43 m mpy.) (kartta s. 5). Kaivausalueelta piirrettiin yleiskartta mittakaavassa 1:500, johon merkitty löydölliset koekuopat ja ruudut sekä eteläisen koeojan (koeoja 2) lounaisprofiili 1:25 (kartat s. 6-7). Varsinaisia tasokarttoja ei kulttuurimaan puuttumisen vuoksi piirretty. Maaperä oli hiekkaa, jossa oli normaali podsolimaannos. Kuitenkin koeojassa 2 oli erotettavissa turpeen ja osin huuhtoutuneen maan alla palanut hiekkakerros. Kaivettu ala oli n. 20 m².

Löytöaineisto koostui valtaosaltaan kvartsista ja kvartsiitista. Joukossa oli erotettavissa myös esineistöä, kaapimia tai muita esineitä sekä ytimiä. Koekuopassa 1 oli lisäksi jasperoidi-iskos. Palaneita luunpaloja oli 1569 kpl./n. 221 g. Ne olivat valtaosaltaan koeojasta 2. Löytökerroksen paksuus oli suurimmillaan 20-25 cm.

Löydöt (KM 23751:1-76):

Kvartsiesineitä ja mahdollisia esineitä (läh. kaapimia)

17 kpl/53 g

Kvartsiytimiä 28 kpl/531 g

Kvartsi- ja kvartsiitti-iskoksia 540 kpl/973 g

Jasperoidi-iskos 1 kpl/1 g

Liuskeen kappaleita 3 kpl/2 g

Palaneita luunpaloja 1569/221 g

Vain osa koekuopista sisälsi löytöjä, jotka keskittyivät kaivausalueen etelä- ja keskiosaan. Pohjoisimmat ja ylempänä lännessä sijainneet kuopat olivat löydöttömiä. Asunpaikan koko on koekaivauksen perusteella n. 50 x 15 m. Allasalueen korkein vedenpinta (160,5 m mpy.) jää asuinpaikkaa rajoittavan terrassin alaosaan.

LUETTELO KARTOISTA

	s.
Ote peruskartasta 3642 03 KEINOSLÄKÄ	5
Yleiskartta 1:500 A 3	6
Profiilikartta koeojan 2 eteläreunasta 1:25 A 4	7

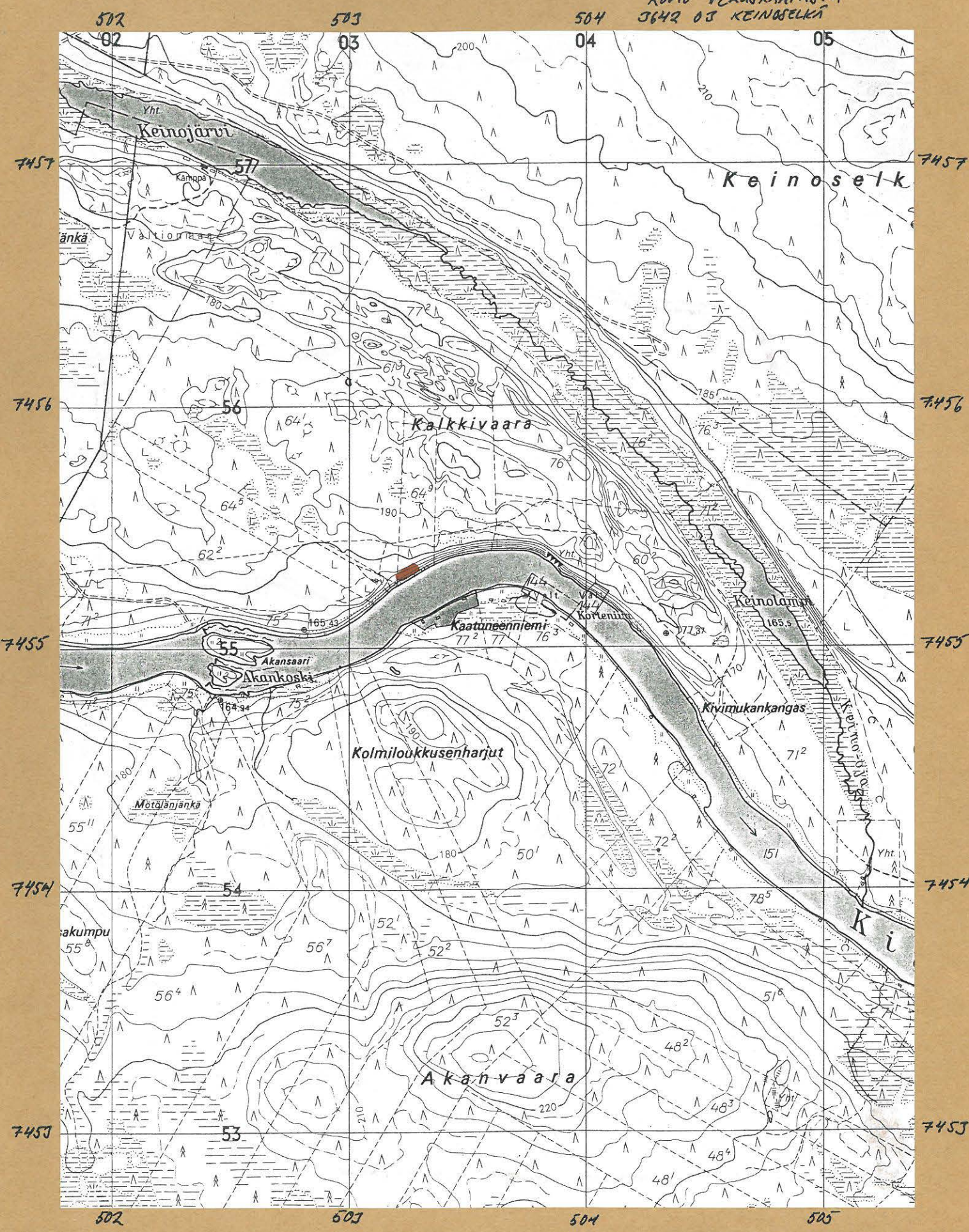
LUETTELO NEGATIIVEISTA

70776 (k. 2)	Työkuva. Koeojaa 2 kaivetaan. Taustalla Kitisen uoma. Kaivamassa Pekka Hahle, Teija Lindholm ja Heikki Holmström, kuv. kohti etelää.
70777	Koeojaa 2 kohti etelää
70778-779 (k. 1)	Yleiskuva asuinpaikalle Kitisen vastarannalta. Paikka kuvan keskellä terassilla männikössä. Kuv. kohti pohjoista.
70780 (k. 3)	Koeojan 2 etelä- (lounais-) profiilia

LUETTELO DIAPOSITIIVEISTA

14510	Yleiskuva Kitisen vastarannalta kohti asuinpaikkaa pohjoiseen
14511	Koeojaa 2 kuvattuna kohti etelää
14512	Koeoja 2 etelä- (lounais-) profiilia
14513	Työkuva. Koeojaa 2 kaivetaan, kuv. etelään.

KOODI PERUSKARTASTA
3642 03 KEINOSELkä

— KAIVAUSALUEEN COORDINAATIT: $x = 7455\ 28$
 $y = 503\ 22$
 $z = 165 - 169$

PELKOSENNIEMI 21

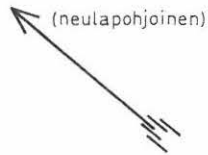
KALKKIVAARA

Kaarlo Katiskoski 1987

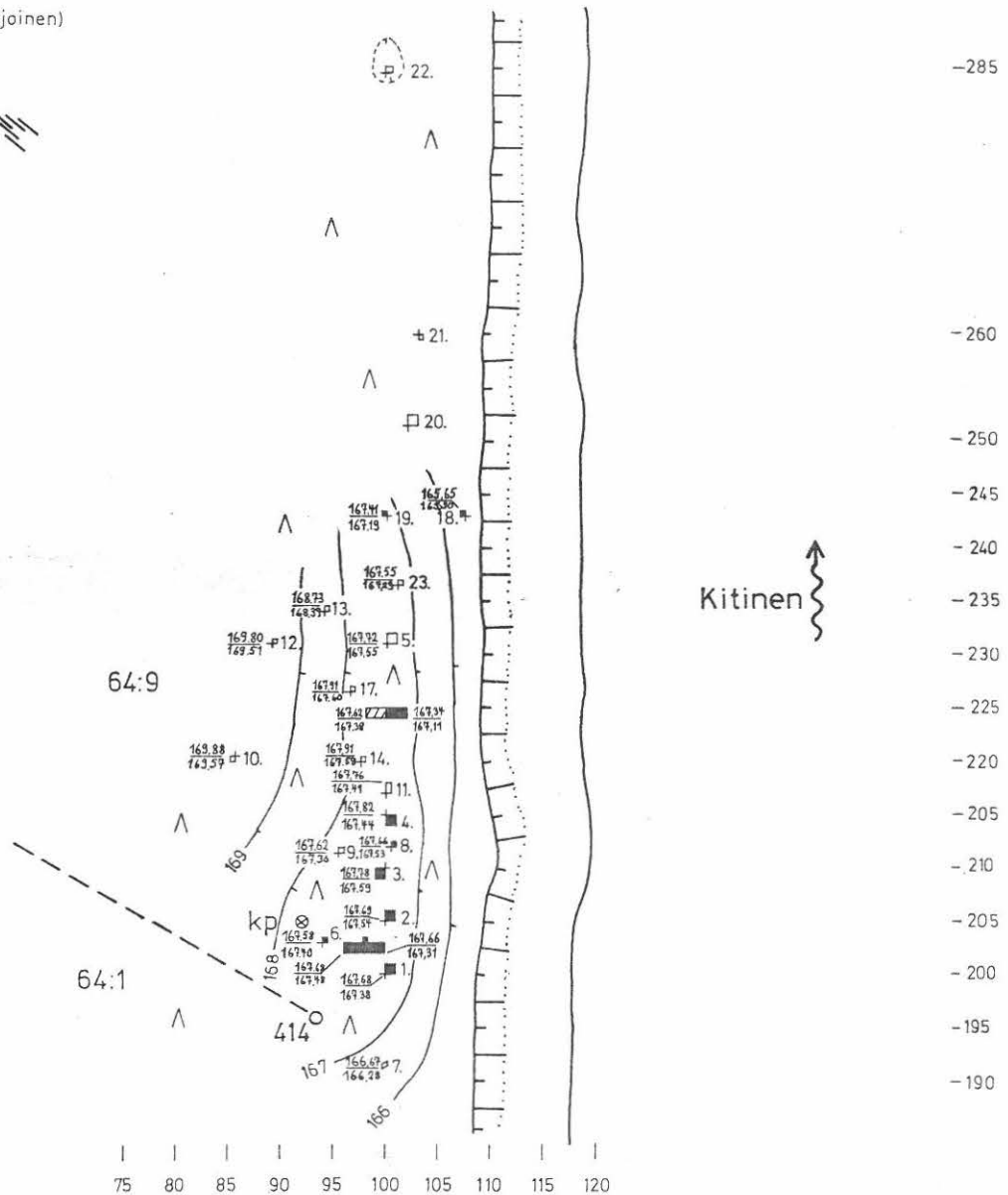
YLEISKARTTA ~~mk~~ 1:500

KP=168,13m mpy, koneen lukema=118

Piirt. P. Hahle

- koeoja, löydöllinen ruutu
- koekuoppa vaaituslukuineen, absol. kork.
- koekuoppa vaaituslukuineen, löydötön
- törmän reuna
- kaivauksen kiintopiste
- tilanraja, rajapyykki
- kuopanne

PELKOSENIEMI 21
 KALKKIVAARA
 Kaarlo Katiskoski 1987

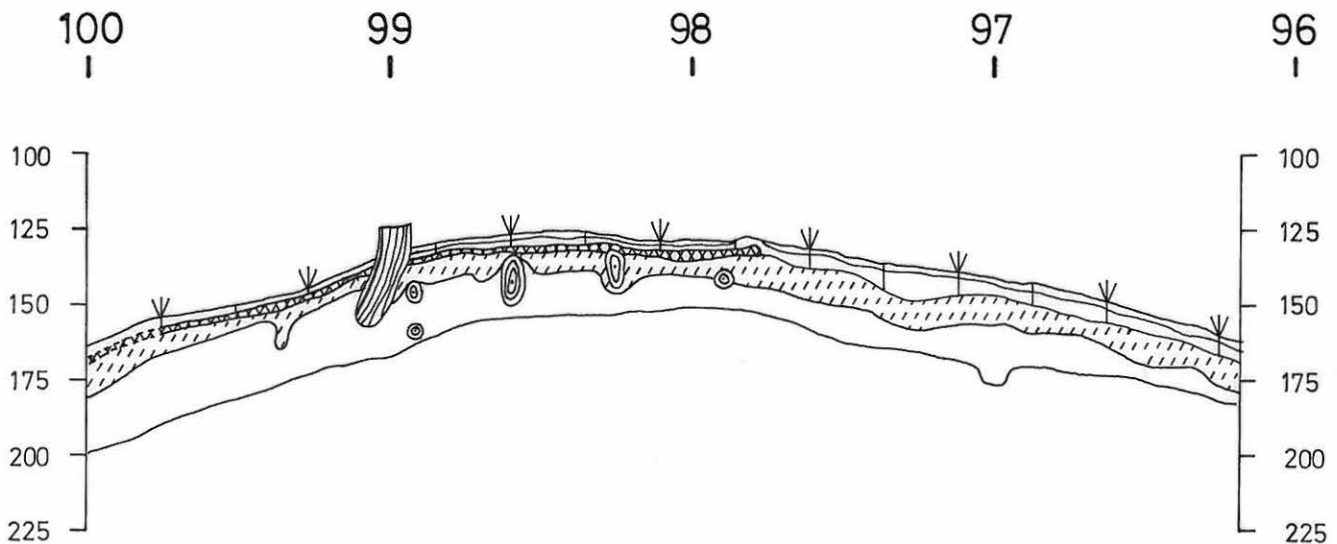
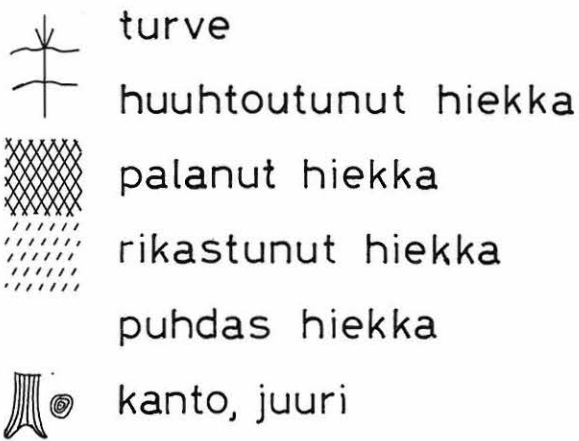
Profiili koeojan eteläreunasta (koeoja 2)

Ruudut 96-99/202

KP = 168,13m mpy, koneen lukema = 118

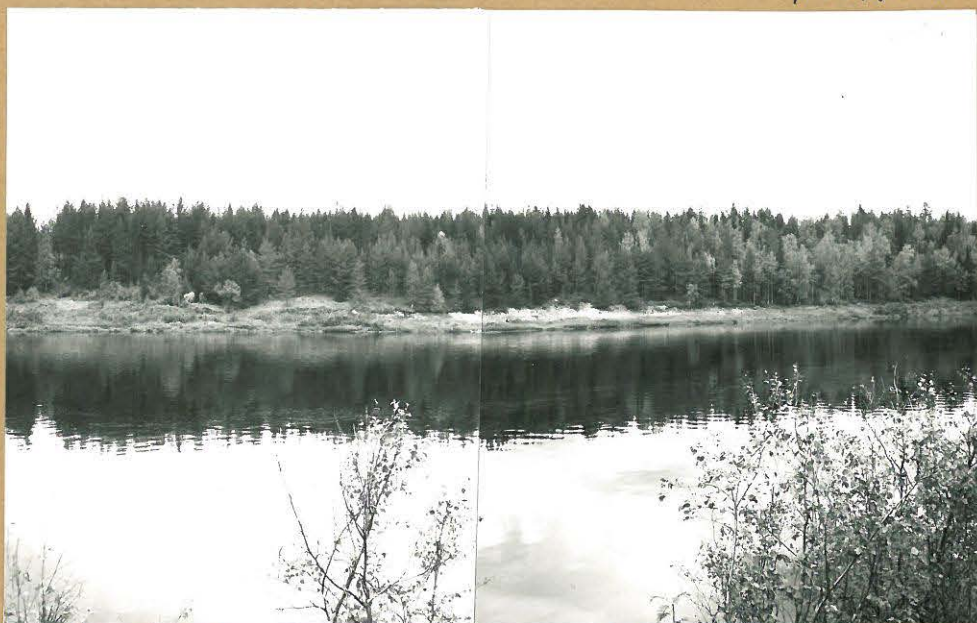
MK 1:25

Piirt. P. Hahle

f 70778-9

K.1. Yleiskuva asuinpaikalle Kitiseen vastarannalta, paikka kuvan keskellä olevalla terassilla männikössä, kuv. kohti pohjoista

f 70776

K.2. Työkuva, etelästä koeoaa(2) terassilla kaivetaan, taustalla Kitinen, kaivamassa Pekka Haake, Teija Lindholm ja Heikki Holmström, kuv. kohti etelää

f 70780

K.3. Eteläisen koeoan etelä-lounaisprofiliä, koeoja varsin runsas-lytäinen, vaiilla kulttuurisuuta